

URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W POZNANIU

61-702 Poznań, ul. Gwarna 7
Tel. (0-61) 852-15-17, Tel/Fax (0-61) 852-77-50
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

RPZ – 531-S/2/99/MR/19

Poznań, dnia 11.01.2000 r.

DECYZJA Nr RPZ – 2/2000

1. Po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania administracyjnego przeciwko Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Gnieźnie, Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Kaliszu, Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Kole, Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Pile, Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Poznaniu i Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Turku w sprawie zarzutu stosowania przez te podmioty praktyk monopolistycznych określonych w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (tekst jednolity Dz. U. Nr 52 z 1999 r., poz. 547)

a) na podstawie art. 104 § 1 k.p.a. i art. 8 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 1 ww. ustawy Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Gnieźnie, Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Pile i Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej w Poznaniu, **nakazuje się zaniechania stosowania praktyk monopolistycznych** - zawierania zakazanych porozumień, o jakich mowa w art. 4 pkt 1 ustawy, polegających na:

ustaleniu i wprowadzeniu w dniu 1 stycznia 1999 roku jednakowych cenników biletów miesięcznych szkolnych (za wyjątkiem przedziału taryfy „41 do 50 km”), jednakowych cenników biletów miesięcznych ogólnodostępnych (normalnych i ulgowych), jednakowych cenników biletów jednorazowych zwykłych (normalnych i ulgowych),

ustaleniu i wprowadzeniu w dniu 1 maja 1999 roku jednakowych cenników biletów miesięcznych szkolnych, jednakowych cenników biletów miesięcznych ogólnodostępnych (normalnych i ulgowych), jednakowych cenników biletów jednorazowych zwykłych (normalnych i ulgowych);

b) na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. wobec Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej w Kaliszu, Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej w Kole i Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej w Turku

umarza się postępowanie administracyjne.

2. Na podstawie art. 14 ust. 1 i 2 w związku z art. 8 ust. 1 ww. ustawy
- a) **nakłada się** na Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Gnieźnie **karę pieniężną** w kwocie 12.234 zł (słownie: dwanaście tysięcy dwieście trzydzieści cztery zł), płatną do budżetu państwa.
- b) **nakłada się** na Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Pile **karę pieniężną** w kwocie 7.672 zł (słownie: siedem tysięcy sześćset siedemdziesiąt dwa zł), płatną do budżetu państwa.
- c) **nakłada się** na Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Poznaniu **karę pieniężną** w kwocie 12.761 zł (słownie: dwanaście tysięcy siedemset sześćdziesiąt jeden zł), płatną do budżetu państwa.

Uzasadnienie

Urząd w okresie 24.06.1999r. – 15.09.1999r. prowadził badanie lokalnego rynku przewozu osób w komunikacji międzymiastowej na terenie województwa wielkopolskiego (sygn. akt RPZ 531-W/2/99MR). Badaniu poddanych zostało dziewięciu przedsiębiorców – Przedsiębiorstw Państwowej Komunikacji Samochodowej (zwanymi dalej PPKS), mających swe siedziby na terenie województwa. W wyniku badań ustalono, że 6 spośród nich, czyli PPKS-y w Poznaniu, Gnieźnie, Pile, Kole, Kaliszu i Turku wprowadziły bardzo podobne (a PPKS-y w Poznaniu, Gnieźnie i Pile praktycznie identyczne) cenniki przejazdów pasażerskich, w tych samych, bądź też zbliżonych datach w 1999 roku.

Powyżej wskazane fakty, jak i okoliczność, że tych 6 przedsiębiorców jest dla siebie konkurentami, dały podstawę do wszczęcia z urzędu przeciwko nim postępowania administracyjnego w sprawie zarzutu stosowania praktyk monopolistycznych, określonych w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (tekst jednolity Dz.U. z 1999r., nr 52, poz. 547– zwanej dalej ustawą), a polegających na ustaleniu cen za przewozy osób w międzymiastowej komunikacji autobusowej oraz terminów ich wprowadzenia w 1999 roku.

Żaden z przedsiębiorców nie uznał zasadności postawionego zarzutu.

Urząd ustalił poniższy stan faktyczny w sprawie.

Na terenie województwa wielkopolskiego ma swoje siedziby 9 PPKS-ów. Są to następujące Przedsiębiorstwa PKS: Gniezno, Kalisz, Koło, Konin, Leszno, Ostrów Wlkp., Piła, Poznań i Turek.

PPKS w Gnieźnie konkuruje z PPKS-ami w Kaliszu, Kole, Koninie, Pile, Poznaniu i Turku. PPKS w Kaliszu konkuruje z PPKS-ami w Gnieźnie, Kole, Koninie, Lesznie, Ostrowie Wlkp., Poznaniu i Turku. PPKS w Kole konkuruje z PPKS-ami w Gnieźnie, Kaliszu, Koninie i Turku. PPKS w Koninie konkuruje z PPKS-ami w Gnieźnie, Kaliszu, Kole, Lesznie, Ostrowie Wlkp., Pile, Poznaniu i Turku. PPKS w Lesznie konkuruje z PPKS-ami w Gnieźnie, Kole, Koninie, Lesznie, Ostrowie Wlkp., Poznaniu i Turku. PPKS w Ostrowie Wlkp. konkuruje z PPKS-ami w Kaliszu, Koninie, Lesznie, Poznaniu i Turku. PPKS w Pile konkuruje z PPKS-ami w Gnieźnie, Koninie, Poznaniu i Turku. PPKS w Poznaniu konkuruje z PPKS-ami w Gnieźnie, Kaliszu, Koninie, Lesznie, Ostrowie Wlkp., Pile i Turku. Wreszcie PPKS w Turku konkuruje z PPKS-ami w Gnieźnie, Kaliszu, Kole, Koninie, Ostrowie Wlkp., Pile i Poznaniu.

Z dniem 1.01.1999 roku Minister Transportu i Gospodarki Morskiej utracił kompetencję do ustalania (w porozumieniu z Ministrem Finansów) w drodze rozporządzenia cen urzędowych biletów w komunikacji samochodowej, w związku z uchynieniem przez art. 39 ustawy z dnia 24 lipca 1998 roku o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej - w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U. z 1998r., nr 106, poz. 668) art. 18 ust. 2a ustawy z dnia 26 lutego 1982 o cenach (tj. Dz.U. z 1988r., nr 27, poz. 195). Z tą datą ceny biletów na przejazdy autobusowe stały się cenami umownymi. Każdy z PPKS-ów wprowadził z tą datą nowe cenniki na bilety jednorazowe zwykłe normalne i ulgowe, miesięczne ogólnodostępne zwykłe i ulgowe, na miesięczne szkolne. Ponadto, wprowadzono nowe ceny na bilety jednorazowe pośpieszne - normalne i ulgowe (za wyjątkiem PPKS-ów w Gnieźnie i w Kole). PPKS-y w Poznaniu i w Pile wprowadziły nowe cenniki na przejazdy przyspieszone.

Sześciu na dziewięciu przedsiębiorców wprowadziło od tej daty zbliżone do siebie cenniki. Były to PPKS-y w Gnieźnie, Pile, Poznaniu, Kaliszu, Kole i w Turku. W tej grupie PPKS-y w Gnieźnie, Pile i w Poznaniu wprowadziły identyczne cenniki na przejazdy jednorazowe zwykłe normalne i ulgowe. Pozostali trzej przedsiębiorcy wprowadzili cenniki na przejazdy jednorazowe zwykłe normalne i ulgowe podobne do cenników wprowadzonych przez PPKS-y w Gnieźnie, Pile i w Poznaniu, jednakże nie były to cenniki tożsame. Trzeba wskazać, iż cena biletu ulgowego zawsze stanowiła połowę ceny biletu normalnego.

Z dniem 1.01.1999 roku tych 6 przedsiębiorców wprowadziło również bardzo podobne cenniki na przejazdy miesięczne ogólnodostępne (zwykłe i ulgowe oraz miesięczne szkolne). I tym razem zachowana została powyższa prawidłowość. Cenniki PPKS-ów w Gnieźnie, Pile i w Poznaniu były identyczne (poza strefą „od 41 km - do 50 km” biletu miesięcznego szkolnego PPKS-u w Gnieźnie - 84 zł, podczas gdy dwaj pozostali przedsiębiorcy mieli cenę 83 zł). W cennikach na bilety miesięczne obowiązujących u trzech pozostałych przedsiębiorców nie można było zaobserwować bardzo znaczących podobieństw, chociaż ceny za przejazdy w pewnych strefach kilometrowych pokrywały się.

W dacie 1.05.1999 roku PPKS-y w Gnieźnie, Pile i w Poznaniu wprowadziły nowe cenniki na przejazdy jednorazowe zwykłe (normalne i ulgowe). Również te cenniki były identyczne, za wyjątkiem strefy 151 - 160 km, którą to strefę taryfikował jedynie PPKS w Poznaniu. Pozostali trzej przedsiębiorcy wprowadzili nowe cenniki za przejazdy jednorazowe zwykłe normalne i ulgowe od dnia 17.05.1999 roku. Cenniki te tylko częściowo pokrywały się ze sobą, w niewielkiej także części pokrywały się z cennikami PPKS-ów w Gnieźnie, Pile i w Poznaniu.

Jednocześnie, w dniu 1.05.1999 roku zostały wprowadzone przez PPKS-y w Gnieźnie, Pile i w Poznaniu nowe cenniki biletów miesięcznych ogólnodostępnych zwykłych i ulgowych oraz miesięcznych szkolnych. Również i te cenniki były identyczne. Cenniki biletów miesięcznych PPKS-ów w Kole (od 17.05.1999r.), Kaliszu (od 1.06.1999r.), i Turku (od 1.06.1999r.) nie wykazywały znaczących podobieństw.

W okresie sierpień - wrzesień 1999 roku 6 badanych przedsiębiorców wprowadzało dalsze zmiany w swoich cennikach.

PPKS w Turku z dniem 1.08.1999 roku wprowadził nowy cennik przejazdów jednorazowych zwykłych normalnych, jak i ulgowych, a od 1.09.1999 roku wszystkich rodzajów biletów miesięcznych. PPKS w Kole od 1.08.1999 roku wprowadził nowy cennik biletów miesięcznych szkolnych, z tym że od 1.09.1999 roku wrócił do cen stosowanych w dniu 31.07.1999 roku. PPKS w Poznaniu od 1.09.1999 roku wprowadził nowe cenniki przejazdów jednorazowych zwykłych normalnych i ulgowych oraz miesięcznych ogólnodostępnych; ceny biletów miesięcznych szkolnych nie uległy zmianie. PPKS w Pile od 15.08.1999 roku wprowadził nowe cenniki biletów

jednorazowych zwykłych i ulgowych, a ceny biletów miesięcznych nie uległy zmianie. W PPKS w Gnieźnie wprowadzono od 15.08.1999 roku nowe cenniki biletów jednorazowych normalnych i ulgowych, a także wszystkich miesięcznych. Od 1.09.1999 roku w tymże Przedsiębiorstwie wprowadzono nowe cenniki za przejazdy jednorazowe normalne i ulgowe. W PPKS w Kaliszu wprowadzono z dniem 29.08.1999 roku nowy cennik biletów za przejazdy jednorazowe normalne i ulgowe, a od 1.09.1999 roku wprowadzono nowy cennik biletów miesięcznych ogólnodostępnych normalnych i ulgowych. Nie uległ zmianie cennik biletów miesięcznych szkolnych.

Wszystkie cenniki wprowadzane w okresie lipiec - wrzesień 1999 roku nie wykazywały już żadnych znaczących podobieństw. W szczególności nie można w nich zaobserwować identyczności cenników PPKS w Poznaniu, Pile i w Gnieźnie.

Należy także nadmienić, iż w okresie styczeń - wrzesień 1999 roku ulegały także zmianom cenniki przejazdów za kursy przyspieszone i pospieszne, jednakże pomiędzy tymi cennikami nigdy nie zachodziły żadne znaczące podobieństwa.

Szczegółowe zestawienia wprowadzanych cen zawierają tabele - str. 106 - 112 akt administracyjnych (cena biletu ulgowego zawsze odpowiada połowie ceny biletu normalnego).

Każda zmiana cenników wprowadzana była w drodze zarządzenia wewnętrznego dyrektora PPKS-u. Decyzje o zmianach cen podejmowane były około 2 tygodni przed planowaną zmianą. Daty podjęcia decyzji o wprowadzeniu nowych cenników wprowadzonych w pierwszym półroczu 1999 roku zawiera poniższe zestawienie.

	PPKS POZNAŃ	PPKS PIŁA	PPKS GNIEZNO	PPKS TUREK	PPKS KALISZ	PPKS KOŁO
cenniki obowiązujące od 01.1999 roku	brak zarządzenia wewnętrznego - jedynym dokumentem są tabele - cenniki	15.12.1999 r.	17.12.1999 r.	16.12.1999 r.	21.12.1999 r.	17.12.1999 r.
cenniki obowiązujące od 05.1999 roku	brak zarządzenia wewnętrznego - jedynym dokumentem są tabele - cenniki	15.04.1999 r.	17.04.1999 r.	28.04.1999 r.	4.05.1999 r.	30.04.1999 r.

Wszystkie badane przedsiębiorstwa honorują wzajemnie bilety miesięczne wystawiane przez innych przedsiębiorców. Niektóre sprzedają także bilety miesięczne na kursy obsługiwane przez inne. Niektóre prowadzą sprzedaż wg cen obowiązujących u przewoźnika sprzedającego bilet (np. Kalisz i Gniezno). Inni, jak np. PPKS w Kole, Pile i Poznaniu sprzedają bilety miesięczne wg cen obowiązujących u przewoźników, na kursy którego żąda wydania biletu podróży.

Wszystkie PPKS-y sprzedają w swoich kasach bilety jednorazowe na kursy obsługiwane przez innych przewoźników po cenach obowiązujących u tychże przewoźników. Jedynym wyjątkiem jest PPKS w Kole, który w kasach wcale nie prowadzi sprzedaży biletów jednorazowych. PPKS-y w powyższych wypadkach rozliczają się na podstawie faktur VAT, czy odpowiednich wydruków, po uwzględnieniu odpowiedniej prowizji.

Urząd zważył, co następuje.

Zakazanym porozumieniem, stosownie do art. 2 pkt 3 lit b ustawy jest podjęte w jakiegokolwiek formie uzgodnienie dwóch lub więcej przedsiębiorców. Celem lub skutkiem takiego porozumienia (uzgodnienia) musi być ograniczenie konkurencji.

W ocenie Urzędu fakty ustalone w postępowaniu wyjaśniającym - badaniu lokalnego rynku przewozu osób w komunikacji międzymiastowej na terenie województwa wielkopolskiego, uzasadniały przyjęcie domniemania (art. 231 k.p.c.), iż skarżeni przedsiębiorcy zawarli porozumienie cenowe. Podkreślenia wymaga, że w niniejszym postępowaniu przedmiotem zarzutu ze strony Urzędu było jedynie ustalenie treści cenników i daty ich wprowadzenia. Urząd nie negował natomiast skali podwyżek ani ich uzasadnienia ekonomicznego.

Należy wskazać, że zakazanymi porozumieniami w rozumieniu art. 4 ustawy są zarówno uzgodnienia poziomu cen (skali podwyżek cen), jak i samo uzgodnienie terminów wprowadzenia nowych cen. W sytuacji, gdy kilku konkurentów rozważa zmianę cen swoich produktów, każdy z nich musi się liczyć z tym, że nie wszyscy dotychczasowi klienci to zaakceptują. Musi brać pod uwagę odejście jakiejś ich części do konkurenta(ów), sam konkurent też może chcieć wykorzystać okazję aby "ułatwić" decyzję konsumentom wstrzymując na jakiś czas swoją decyzję cenową. Pojawia się zatem niepewność co do zachowania konkurenta. Zawarcie porozumienia ustalającego wysokość cenników i termin zmiany cenników usuwa tę niepewność uczestników porozumienia i w ostatecznym rachunku konkurencja doznaje uszczerbku albowiem decyzje przedsiębiorców nie są samodzielne.

W świetle orzecznictwa (por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 20.09.1995 roku., XVII Amr 15/95, Wokanda 1996r., nr 8) za nielegalną należy uznać nawet wymianę przez przedsiębiorców, albo przez jednego z nich informacji o ponoszonych kosztach i zamierzeniach podwyżek cen, jeżeli służy to lub może służyć koordynowaniu cen przez konkurentów. Odnosi się to w równym stopniu do podmiotu, który wspomniane dane ujawnia, jak i do konkurentów wykorzystujących te dane, o ile wywołuje to lub może wywołać, z naruszeniem norm prawa antymonopolowego, m. in. ujednoczenie lub skoordynowanie zachowań ograniczających konkurencję na znacznej części rynku przez przedsiębiorców uczestniczących we wspomnianym przepływie informacji. Nielegalnym także jest podążanie konkurentów za cenami przedsiębiorcy - lidera cenowego, jeżeli ceny przez niego zaproponowane są wynikiem kompromisu między nim, a pozostałymi konkurentami. Praktyka taka jest oceniana jako rezultat, przynajmniej dorozumianej, koordynacji zachowań na rynku.

Ciężar udowodnienia zawarcia porozumienia spoczywał na Urzędzie. W toku postępowania sformalizowanego nie zgromadzono bezpośrednich dowodów istnienia takiego porozumienia. W sytuacji, gdy wszystkie badane PPKS-y wskazywały, iż decyzje cenowe podejmowały samodzielnie konieczne było przeanalizowanie wszystkich okoliczności wprowadzenia nowych cen, zwłaszcza mogących stanowić uzasadnienie domniemania, iż ich działania były naturalną, obiektywną reakcją na zmiany warunków ich funkcjonowania. Możliwość wytłumaczenia zbieżności dat i poziomów wzrostu cen działaniem takich czynników, czyniłoby zarzut porozumienia bezprzedmiotowym.

Po przeanalizowaniu zarówno cenników, jak i dat ich wprowadzenia należy wyróżnić dwie grupy przedsiębiorców - PPKS-y w Poznaniu, Pile i w Gnieźnie z jednej strony i PPKS-y w Kaliszu, w Turku i w Kole z drugiej strony.

Treść jak i daty wprowadzenia w pierwszym półroczu 1999 roku cenników przez PPKS-y w Poznaniu, Pile i Gnieźnie nie dadzą się wytłumaczyć w żaden inny sposób niż zawarciem porozumienia. Ceny te są bowiem jednakowe a ponadto wprowadzono je jednocześnie.

W szczególności nie można tych zbieżności wytłumaczyć zachowaniami paralelnymi¹.

Zachowania paralelne są to działania przedsiębiorców świadomie dopasowujących się do powstałej na rynku sytuacji. Świadome dostosowywanie się do zmieniających się wymagań rynku, jako normalna reakcja rynkowa, nie jest zakazane przez normy prawa antymonopolowego. Przykładem może być tu podniesienie cen jako reakcja na podobne posunięcia konkurencji, czy też jednakowa reakcja na jednakowy bodziec np. na podwyżkę cen paliw. Paralelne zachowania rynkowe przedsiębiorców odróżnia zatem od zakazanych prawem porozumień monopolistycznych brak - charakterystycznego dla tych ostatnich - elementu uzgodnienia, podjętego w jakiegokolwiek formie. O ile reakcja na określone zachowania konkurentów następuje zawsze z pewnym opóźnieniem (całkowita zbieżność dat nie wchodzi więc w grę), to reakcja na inny zewnętrzny czynnik rynkowy nie wyklucza jednoczesnego działania.

Zachodzące zbieżności poziomów cen po dwóch kolejnych podwyżkach można by wytłumaczyć paralelnymi zachowaniami przedsiębiorców, jednakowo reagujących na zewnętrzny impuls rynkowy jedynie w sytuacji, gdyby ceny w poszczególnych przedziałach kilometrów wzrastały w sposób wskazujący na działanie jednolitej formuły, mającej obiektywne podstawy, np. wzrastały o jednakowy lub progresywnie (degresywnie) zmienny procent. Wtedy wzrost ten mógłby być wytłumaczony: jednakowy bodziec ekonomiczny powoduje jednakową reakcję przedsiębiorców. Jednakże, analiza cenników tych trzech przedsiębiorstw nie wskazuje, aby wzrosty cen w poszczególnych przedziałach podporządkowane były określonej regule. W jednych przedziałach następował wzrost cen o kilka procent, w przedziałach następnych wzrost ma już wymiar kilkudziesięciu procent, aby w kolejnych znowu przybrać rozmiar kilkunastu procent. Dlatego wzrostu cen nie można wytłumaczyć obiektywnie uzasadnionymi reakcjami tych przedsiębiorców na zmieniające się warunki rynkowe. Te zależności ilustrują poniższe tabele.

**Procentowy wzrost cen biletów jednorazowych normalnych w
PPKS w Gnieźnie, Pile i Poznaniu.**

A	B	C	D	E	F
DATA ZMIANY	1998R.	Od 1.01.1999r.	Od 1.05.1999r.	C/B	D/C
PRZEDZIAŁ KM	Cena netto	Cena netto	Cena netto	%	%
DO 3	1,03	1,03	1,12	100,00	108,74
4 DO 6	1,21	1,31	1,40	108,26	106,87
7 DO 9	1,21	1,59	1,68	131,40	105,66
10 DO 12	0,96	1,87	2,06	95,41	110,16
13 DO 15	1,96	2,15	2,34	109,69	108,84
16 DO 20	2,06	2,52	2,71	122,33	107,54
21 DO 25	2,80	2,99	3,18	106,79	106,35
26 DO 30	3,08	3,46	3,74	112,34	108,09
31 DO 35	3,55	3,92	4,21	110,42	107,40
36 DO 40	3,83	4,39	4,67	114,62	106,38
41 DO 50	4,11	4,86	5,14	118,25	105,76
51 DO 60	4,86	5,61	5,89	115,43	104,99
61 DO 70	5,51	6,36	6,64	115,43	104,40
71 DO 80	6,17	7,10	7,48	115,07	105,35
81 DO 90	7,01	7,85	8,22	111,98	104,71
91 DO 100	7,66	8,60	8,97	112,27	104,30
101 DO 110	8,32	9,35	9,81	112,38	104,92
111 DO 120	8,97	10,09	10,56	112,49	104,66
121 DO 130	9,72	10,84	11,31	111,52	104,34

¹ S. Gronowski *Ustawa antymonopolowa - Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1999 r., str. 87.

131 DO 140	10,37	11,59	12,06	111,76	104,06
141 DO 150	11,03	12,34	12,80	111,88	103,73
ŚREDNIA				112,37	106,06

**Procentowy wzrost cen biletów miesięcznych szkolnych
w PPKS w Gnieźnie, Pile i Poznaniu.**

A	B	C	D	E	F
DATA ZMIANY	1998R.	Od 1.01.1999r.	Od 1.05.1999r.	C/B	D/C
PRZEDZIAŁ KM	Cena netto	Cena netto	Cena netto	%	%
DO 3	18,22	16,36	17,60	89,70	108,56
4 DO 6	19,63	21,03	22,43	107,13	106,66
7 DO 9	19,63	25,23	27,10	128,53	107,41
10 DO 12	31,78	29,91	32,71	94,12	109,35
13 DO 15	31,78	34,58	37,38	108,81	108,10
16 DO 20	33,64	40,19	43,46	119,47	108,14
21 DO 25	46,73	47,66	50,93	101,99	106,86
26 DO 30	48,60	55,14	59,81	113,46	108,47
31 DO 35	59,35	62,62	67,29	105,51	107,46
36 DO 40	61,68	70,09	74,77	113,63	106,68
41 DO 50	68,22	78,5	82,24	115,07	104,76
51 DO 60	80,37	89,82	94,39	111,76	105,09
ŚREDNIA				109,10	107,29

Zachowania PPKS w Gnieźnie, Poznaniu i Pile nie można też tłumaczyć jednakową reakcją na działania ich konkurentów. Istotny jest tu fakt, że decyzje o zmianie cenników podejmowane były przez nie jednocześnie i, spośród badanych przedsiębiorstw najwcześniej. Chodzi tu o podwyżki, które weszły w życie z dniem 1 maja (całkowicie zasadne było bowiem podjęcie decyzji cenowych na dwa tygodnie przed uwolnieniem cen w dniu 1 stycznia 1999 roku – decyzje takie podjęły w tym czasie wszystkie PPKS). Różnice dwóch dni (w przypadku PPKS-ów w Pile i Gnieźnie) są różnicami nieistotnymi.

Reasumując w sprawie brak jest dowodów bezpośrednich na zawarcie porozumienia cenowego pomiędzy PPKS w Poznaniu, Gnieźnie i Pile. Jednakże takie fakty, jak:

- jednakowe daty podjęcia decyzji o wprowadzeniu nowych cenników,
- jednakowe daty wejścia w życie nowych cenników,
- jednakowa treść cenników,
- brak znaczących zmian ekonomicznych warunków działania, uzasadniających zbieżność w czasie i w poziomie cen

należycie uzasadniają przyjęcie domniemania faktycznego (art. 231 k.p.c.), że trzech przedsiębiorcy - PPKS-y w Poznaniu, Pile i Gnieźnie zawarli zakazane porozumienia cenowe, o jakich mowa w art. 4 pkt 1 ustawy, a polegające na:

1) ustaleniu i wprowadzeniu w dniu 1 stycznia 1999 roku:

- jednakowych cenników biletów miesięcznych (za wyjątkiem przedziału „41 do 50 km”),
- jednakowych cenników biletów miesięcznych ogólnodostępnych (normalnych i ulgowych),
- jednakowych cenników biletów jednorazowych zwykłych (normalnych i ulgowych),

2) ustaleniu i wprowadzeniu w dniu 1 maja 1999 roku:

- jednakowych cenników biletów miesięcznych szkolnych,
- jednakowych cenników biletów miesięcznych ogólnodostępnych (normalnych i ulgowych),
- jednakowych cenników biletów jednorazowych zwykłych (normalnych i ulgowych).

W odniesieniu do zachowań cenowych drugiej grupy przedsiębiorstw - PPKS w Kaliszu, Turku i Kole, Urząd stanął na stanowisku, że można je wytłumaczyć w inny, niż zawarciem porozumienia sposób. Przede wszystkim podobieństwa poziomów cen jednorazowych nie są tak znaczące - dotyczą około połowy pozycji w cennikach. Można też przyjąć, że podwyżki cen zostały przez nie wprowadzone jako reakcja na zmiany cen ich konkurentów - ich decyzje cenowe zapadły z dwutygodniowym opóźnieniem w stosunku do PPKS w Poznaniu, Pile i Gnieźnie. To opóźnienie, w zestawieniu z faktem, iż PPKS-y sprzedają bilety na kursy obsługiwane przez konkurentów co oznacza, że muszą znać te ceny jeszcze przed ich wejściem w życie, może stwarzać wystarczającą przesłankę uznania ich zachowań za działania paralelne. Odnośnie cenników przejazdów na podstawie biletów miesięcznych sytuacja jest podobna - podobieństwa nie są znaczące - mogą być wytłumaczone faktem istnienia jednolitych cen przed ich uwolnieniem oraz działaniem obiektywnych czynników rynkowych. Ponadto, ceny biletów miesięcznych przynajmniej stosowanych przez niektórych przedsiębiorców nie były tajemnicą przed datą ich wejścia w życie. Ceny te były ujawniane innym przedsiębiorcom. W tych okolicznościach wskazana grupa przedsiębiorców - tj. - PPKS-y w Kaliszu, w Turku i w Kole uwolniona być musi od zarzutu stosowania zmowy cenowej. Oznacza to, że mogło mieć miejsce dostosowanie ich cen do cen konkurentów, zaś impulsem były otrzymane informacje.

Wskazać należy, że cenniki wprowadzane w drugiej połowie 1999 roku nie pokrywają się ani co do treści, ani też co do dat ich wprowadzenia (dla wszystkich sześciu przedsiębiorców).

Jakkolwiek w stanie faktycznym sprawy nie można przypisać trzem powyższym przedsiębiorcom (PPKS-y w Kaliszu, w Turku i w Kole) stosowania zmowy cenowej, to jednak jeszcze raz należy podkreślić, iż cenowe praktyki monopolistyczne stanowią najcięższe gatunkowo przekroczenie przepisów prawa antymonopolowego i decyzja niniejsza, jakkolwiek korzystna dla stron, powinna spełniać funkcję zarówno edukacyjną i prewencyjną. Edukacyjną poprzez dokonanie wykładni prawa antymonopolowego - norm dotyczących porozumień cenowych, Funkcja prewencyjna sprowadza się do tego, iż ma zapobiec na przyszłość zawieraniu przez przedsiębiorców zmowy cenowej.

Zgodnie z treścią przepisu art. 14 ust. 1 i 2 ustawy w decyzjach wydanych na podstawie art. 8 ust. 1 organ antymonopolowy może wymierzyć karę pieniężną w wysokości do 100 % przychodu ukaranego przedsiębiorcy. W rozumieniu art. 2 pkt 10 ustawy przychodem jest 1/12 przychodu uzyskanego w roku podatkowym poprzedzającym rok wydania decyzji, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych.

Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Gnieźnie osiągnęło w roku 1998 przychód w wysokości 14.680.900 zł. Kara wymierzona w wysokości maksymalnej zgodnie z powołanymi przepisami wynosiłaby 1.223.408,33 zł. Urząd, kierując się poniżej wymienionymi okolicznościami, wymierzył karę w wysokości 12.234,- zł, czyli w wysokości 1% kary maksymalnej.

Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Pile osiągnęło w roku 1998 przychód w wysokości 9.207.163, 19 zł. Kara wymierzona w wysokości maksymalnej zgodnie z powołanymi przepisami wynosiłaby 767.263,59 zł. Urząd, kierując się poniżej wymienionymi okolicznościami, wymierzył karę w wysokości 7.672,- zł, czyli w wysokości

1% kary maksymalnej.

Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Poznaniu osiągnęło w roku 1998 przychód w wysokości 15.314.157, 36 zł. Kara wymierzona w wysokości maksymalnej zgodnie z powołanymi przepisami wynosiłaby 1.276.179,78 zł. Urząd, kierując się poniżej wymienionymi okolicznościami, wymierzył karę w wysokości 12.761,- zł, czyli w wysokości 1 % kary maksymalnej.

Przystępując do wymiaru kary pieniężnej Urząd miał przede wszystkim na względzie trudną sytuację ekonomiczną tych przedsiębiorstw, wynikającą m.in. ze specyfiki rynku na jakim działają PPKS-y. PPKS w Poznaniu zamknął rok 1998 stratą w wysokości 225,498 zł, PPKS w Gnieźnie miał w 1998 r. stratę w wysokości 23.107 zł. Jedynie PPKS w Pile zamknął rok 1998 zyskiem – zysk netto wynosił 74.444 zł. Podkreślenia jednak wymaga, że jednym z najistotniejszych elementów wolnej gry rynkowej jest konkurencja ceną. Jest to warunek konieczny istnienia wolnego rynku, stąd wszelkie próby eliminacji konkurencji cenowej poprzez np. zniżkę cenową konkurentów spotkać się muszą ze zdecydowaną reakcją Urzędu - nakazaniem zaniechania stosowania praktyki monopolistycznej i wymierzeniem kary pieniężnej.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji decyzji.

Od niniejszej decyzji przysługuje stronom odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Poznaniu.

Kary pieniężne należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP 0/0 Warszawa 10101010-7878-223-1, w terminie 7 dni od daty uprawomocnienia się decyzji.

DYREKTOR
Delegatury w Poznaniu

dr Edward Krawicki

Otrzymują:

- PPKS w Gnieźnie,
- PPKS w Kaliszu,
- PPKS w Kole,
- PPKS w Pile,
- PPKS w Poznaniu,
- PPKS w Turku.

- a/a
- Departament Prawny UOKiK w Warszawie